

Motto : „In orice imprejurare, hotărâtor rămîne doar criteriul selectiv al valorii“.

Adrian Marino

Una dintre cele mai semnificative cronici apărute în ultima vreme, sub prestigioasa semnătură a lui Valentin Silvestru, o cronică clasică, atît prin structură cît și prin stilul ei, este cronică domniei-sale la spectacolul Despot-Vodă de la Teatrul Național („România literară, nr. 6/1985, p. 16). Firește, nu ne-am oprit la ea doar ca să-l elogiem pe Valentin Silvestru pentru comentarea unui singur spectacol, cînd atît de bogata sa activitate și atît de importanta sa operă, de critic și animator teatral, merită de mult și cu prisosință elogiile breslei. Dacă ne-am oprit totuși la această cronică și nu la altele, poate mai incitante sub aspect polemic, am făcut-o pentru frapanta capacitate a acesteia de a pune în lumină un model de cronică teatrală, în impunerea căruia Valentin Silvestru are merite prea puțin analizate pînă acum. Pentru că, trebuie să ne grăbim a adăuga, nu este vorba numai de un model literar, de scriere a cronicii teatrale, ci și de un model de gîndire teatrală, de un superior concept de critică dramatică, exercitîndu-se în baza unei estetici teatrale, urmărit cu consecvență în toate aspectele particulare ale gîndirii și acțiunii critice.

Numai dacă vom realiza cu obiectivitate cît datează critica teatrală românească actuală acestui concept și acestui model critic (a se vedea, la polul opus, precaritatea nu o dată penibilă a unor intervenții din afară, în cîmpul criticii teatrale specializate !), vom avea și adevărata măsură a contribuției lui Valentin Silvestru în acest domeniu, cel puțin în ultimii douăzeci și cinci de ani. Or, tocmai impu-

nera acestui model el situează astăzi pe Valentin Silvestru printre clasicii moderni ai criticii teatrale, care, oricît ar părea de ciudat, au făcut școală. Căci proliferarea modelului nu exclude, ci implică delimitările critice față de el, și, după cum în copierea sau mimarea unor idiosincrasii, umori sau fixații critice, nu trebuie căutați decît eventualii epigoni ai criticului, în preluarea critică a metodei — cu nuanțarea diverselor ei aspecte

CRONICA CRONICII TEATRALE

Bogăția informației și voluptatea rigorii

legate în special de adecvarea la spiritul operei sau de organicitatea viziunii regizorale — pot fi găsiți continuatorii ei autentici.

Cît despre atracția modelului critic, ea se explică în primul rînd prin preeminența acordată valorii, ca și prin relativa părăsire a impresionismului critic în favoarea unui spirit științific, aducînd, odată cu superioritatea unei concepții teoretice, rigoarea și intransigența metodei, la nivelul structurii, iar la nivel stilistic, claritatea și precizia expresiei, epitetul caracterizant, dătător de pitoresc și culoare, neexcluzînd sobrietatea de ansamblu a discursului critic, tinzînd spre integralitate.

Cronica teatrală se pronunță astfel asupra valorii și importanței operei literare, situînd-o în ansamblul creației unui autor, într-o direcție literară sau chiar în contextul mai larg al celorlalte literaturi, cu care opera poate avea afinități de structură literară sau de substanță problematică. În cazul operei clasice (vezi cronică la Despot-Vodă, de la care am pornit), ne sînt furnizate informații utile și sugestive privind receptarea ei în epocă, prin intermediul spectacolului de la premieră, ne este reamintit destinul ei literar și scenic, prin interpretările oferite de istoriografia literară, cît și de spectacolele succesive pe care scrierea le-a prilejuit pînă la actuala reprezentare. Ea este văzută ca operă scenică de sine stătătoare, transfigurînd în limbaj propriu un univers problematic actualizat prin conotații specifice. Analiza reprezentății implică, la rîndul ei, aprecierea tuturor compartimentelor scenice — de la interpretarea fiecărui actor în parte la scenografie și de la ecleraj la coloana sonoră —, spectacolul fiind notat apoi în funcție de caracterul integrator al viziunii regizorale, căreia i se solicită nu numai originalitate, ci și coerență, logică, consecvență stilistică și elevație spirituală. La rîndul lui, spectacolul poate fi situat în ansamblul creației unui regizor sau în ansamblul politicii teatrale a instituției care l-a produs, fără a fi uitată, atunci cînd e cazul, importanța lui în viața teatrală a țării.

Dincolo de bogăția informației, modelul propune, în ultimă instanță, o metodologie critică aplicată, cu voluptatea rigorii, obiectului ei.

MYOSYTTIS